

PROIZVODNJA MLJEKA NA DRUŠTVENIM GOSPODARSTVIMA I GOVEDARSKIM OGRANCIMA U GODINI 1964. U SR HRVATSKOJ

Na društvenim gospodarstvima i stočarskim ogradnicama god. 1964. u usporedbi s god. 1963. povećala se proizvodnja mlijeka uza sve to što se nešto smanjio broj goveda, što je i uočljivo iz godišnjeg izvještaja Stočarskog selekcijskog centra Hrvatske u Zagrebu za god. 1964, pa iz njega iznosimo najvažnije podatke.

Tabela 1

Brojno stanje rasplodnih goveda na poljopr. kombinatima i dobrima

Godina	raspl. bikova	krava	Podmlatka						Svega ukupno
			ženskog			muškog			
			junica preko 2 god.	junica 1 - 2 godine	teladi i jun. do 1 g.	preko 1 godine	do 1 godine		
31. XII 1963.	69	21 611	2 570	4 685	5 935	29	3 721	38 620	
u %	0,18	55,95	6,66	12,13	15,36	0,08	9,62	100	
31. XII 1964.	64	21 027	1 476	5 285	6 745	102	1 958	36 657	
u %	0,17	57,30	4,03	14,43	18,37	0,37	5,33	100	

Iz tabele 1 vidi se da se je god. 1964. u usporedbi s god. 1963. smanjio broj goveda za ukupno 1963, tj. za 5,1%. Od toga otpada na junice preko 2 godine 1094, a na krave 584. Osim toga znatno se smanjio muški podmladak do 1 godine, za 1763.

Od ukupnog broja goveda otpada na junice preko 2 godine prosječno 4,03%, što je vrlo malo računamo li, da je za redovnu zamjenu vlastitim remontom potrebno 20% steonih junica. Kod nekih poljoprivrednih kombinata se postotak steonih junica kreće od 6 do 12%. Ovo je znak, da nema tendencije povećanja brojnog stanja krava na društvenim gospodarstvima.

Tabela 2

**Stanje rasplodnih goveda po pasminama na poljopr. gospodarstvima Hrvatske
31. XII 1964.**

Pasmina	raspl. bikova	krava	Podmlatka						ukupno
			ženskog			muškog			
			jun. preko 2 god.	jun. 1 - 2 god.	teladi i junadi do 1 godine	preko 1 godine	do 1 god.		
simental.	25	10 346	812	1 619	3 344	15	902	17 063	
crno-šara (frizijska)	25	8 079	498	2 671	2 420	6	604	14 303	
crveno-šara (Rotbunt)	6	1 019	31	430	434	1	179	2 100	
smeđa	5	1 215	119	460	424	80	247	2 550	
siva	—	124	16	28	38	—	5	211	
jersey	3	244	—	77	85	—	21	430	
Svega	64	21 027	1 476	5 285	6 745	102	1 958	36 657	

Na poljoprivrednim kombinatima i dobrima najviše je goveda domaće šare (sim. 17 063), pa crno-šare (14 303), a zatim smeđe pasmine (2550).

Brojno stanje goveda na zadružnim ekonomijama iznosi svega 289, a od toga je 60% krava (188).

Tabela 3

Brojno stanje rasplodnih goveda na zadružnim ekonomijama sa stanjem 31. XII 1964.

Pasmina	raspl. bikova	krava	Podmladak					ukupno
			ženski		muški			
			junice preko 2 god.	junice od 1-2 godine	teladi i jun. do 1 god.	preko 1 god.	do 1 god.	
dom. šarena (sim.)	—	104	3	7	31	2	17	164
smeđa	—	55	6	4	6	—	1	72
siva	—	29	4	5	10	—	5	53
Svega	—	188	13	16	47	2	23	289

Iz prednje tabele vidi se da na zadružnim ekonomijama ima najviše rasplodnih goveda domaće šare (sim.) pasmine, a zatim smeđe i sive pasmine.

Tabela 4

Proizvodnja mlijeka na poljopr. kombinatima i dobrima po zaključcima kontrole proizvodnje za god. 1964.

Pasmina	godina	u 305 dana		u cijeloj laktaciji		
		broj krava	pros. mlijeka kg	broj krava	pros. dana	pros. mlijeka kg
1	2	3	4	5	6	7
simentalska	1963.	2 831	3 421	5 522	324	3 483
	1964.	3 242	3 748	6 733	321	3 824
crno-šara (frizijska)	1963.	2 706	3 660	4 836	333	3 778
	1964.	3 115	4 035	5 571	334	4 091
crveno-šara (Rotbunt)	1963.	229	3 576	556	304	3 422
	1964.	302	3 784	724	309	3 695
smeđa	1963.	355	3 360	767	313	3 352
	1964.	464	3 413	876	326	3 441
siva	1963.	46	3 075	68	345	3 234
	1964.	52	3 117	72	361	3 297
jersey	1963.	53	2 443	151	295	1 880
	1964.	81	2 150	221	298	2 114
ukupno (prosjeck)	1963.	6 220	3 517	11 903	326	3 563
	1964.	7 263	3 826	14 197	326	3 870

Na poljoprivrednim kombinatima i dobrima proizvodnja mlijeka je u porastu kod krava svih pasmina osim kod jersey krava uza sve to što je god. 1964. veći broj zaključaka laktacije u usporedbi s god. 1963.

Najviše se povećala proizvodnja mlijeka kod krava crno-šare pasmine za 375 kg, domaće šare pasmine 327 kg, crveno-šare 208 kg, smeđe 53 kg i sive 42 kg. Prosječno povećanje proizvodnje mlijeka iznosi 309 kg. Neki kombinati su za 305 dana laktacije postigli vrlo dobre rezultate, tj. preko 4000 kg po kravi (IPK Osijek, PIK Vukovar i PIK Labin).

Tabela 5

**Podaci o prirodnoj proizvodnji mlijeka krava na poljopr. dobrima
i kombinatima SRH u god. 1964.**

Kotar	pasmina krava	prosječni broj krava	ukupna proizv. mlijeka u l	prosječan % mlječ- ne masti	prosječno mlijeka po kravi l
Bjelovar	dom. šar. (sim.)	578	1 428 924	—	2 472
Karlovac	„	43	140 980	3,63	3 279
Osijek (Belje)	„	1 750	6 361 215	—	3 635
Osijek (ost.)	„	5 754	18 414 099	—	3 301 (uk. kot.)
Rijeka	„	8	22 688	3,2	2 836
Pula	„	64	169 231	3,54	2 390
Zagreb (polj. fak.)	„	48	164 516	3,81	3 427
Ukupno:	dom. šar. pasm.	8 245	26 701 653	—	3 238
Osijek (Belje)	crno-šara	3 185	10 871 746	—	3 413
Osijek (ost.)	„	1 458	5 782 045	—	3 586 (uk. kot.)
Split	„	245	739 340	—	3 017
Zagreb	„	1 938	7 736 739	—	3 992
Ukupno	crno-šara	6 826	25 129 870	—	3 681
Karlovac	crveno-šara	22	65 510	3,59	2 977
Zagreb	jersey	126	317 520	6,49	2 520
Pula	smeđa	850	2 484 155	—	2 922
Rijeka	„	134	385 850	—	2 879
Split	„	25	61 250	—	2 450
Ukupno:	smeđa	1 092	3 127 651	—	2 864
Split	siva	37	91 390	—	2 470
Osijek	nerazlučena pasmina	3 520	13 262 127	—	3 767
Sveukupno:		19 785	68 499 325		3 467

Prema podacima iz naturalnog knjigovodstva god. 1963. proizvedeno je 65 639 250 l mlijeka, a prosjek po kravi iznosio je 3167 l, dok je god. 1964, kako je iz prednje tabele vidljivo, proizvedeno 68 499 325 l (više za 2 860 075 l), dok je prosjek po kravi iznosio 3467 l.

U kotaru Osijek proizvedeno je 54 691 232 l mlijeka (oko 80%), Zagreb 8 218 775 l (oko 12%), Pula 2 653 386 l (oko 13,9%), Bjelovar 1 428 924 l (oko 2%), Split 891 980 l, Rijeka 408 538 l i Karlovac 206 490 l mlijeka.

Tabela 6

**Usporedni pregled proizvodnje mlijeka na poljopr. kombinatima i dobrima
po količinama**

Godina	ukupno laktacija	proizvodnja mlijeka u kg					
		do 2 600	2 601 do 3 600	3 601 do 4 500	4 501 do 5 500	5 501 do 6 500	preko 6 501
1963.	11 903	2 661	3 954	2 828	1 588	584	288
%	100	22,4	33,2	23,8	13,3	4,9	2,4
1964.	14 196	2 388	4 075	3 749	2 341	1 046	597
%	100	16,8	28,7	26,4	16,5	7,4	4,2

Iz tabele 6 uočljivo je da je god. 1964. 26,4⁰% krava dalo prosječno 3601 do 4500 l mlijeka, dok god. 1963. 23,8⁰%. Osim toga je god. 1964. sve više krava s prosjekom većim od 4500 l mlijeka.

Tabela 7

Pregled proizvodnje mlijeka na zadružnim ekonomijama po količinama u god. 1964.

Br. ekonomska jedinica	pasmina	ukupno laktacija	do 2600	2601 do 3600	3601 do 4500	4501 do 5500	5501 do 6500
2	dom. šara	45	—	11	15	15	4
1	siva	21	11	10	—	—	—
3	ukupno:	66	11	21	15	15	4
		% 100	16,7	31,8	22,7	22,7	6,1

Na zadružnim ekonomijama, kako je vidljivo iz prednje tabele, najviše je krava s prosjekom od 2601 do 3600 l mlijeka. Samo 4 krave imaju prosjek od 5501 do 6500 l mlijeka.

Rang lista krava s najvećom proizvodnjom mlijeka god. 1964. na poljoprivrednim dobrima i kombinatima

Najbolja krava u god. 1964. bila je »Sana«, mb 471. Dala je u 350 dana 9116 kg mlijeka.

Rekorderke u proizvodnji mlijeka po pasminama bile su:

Tabela 8

Pasmina	organizacija	ime krave i mb.	otelj.	laktacija	laktacija dana	dala mlijeka kg	dnevni prosj. kg
smeđa	PK Labin	Sana mb. 471	1955	V	305	9116	29,8
simental.	IPK Osijek	Sabina T 382	1958	VI	301	8527	28,3
crno-šara (frizijska)	IPPK Vinkovci	mb. 812 Trini	1958	VII	274	8123	29,6
crveno-šara (Rotbunt)	IPK Osijek	42	1958	IV	263	7901	20,0
siva	PD »Vrana«	Blüml					
	Biograd n/m	66	1952	IX	305	6575	21,5
jersey	PPK Zagreb	Soka 31	1957	IV	282	4281	15,0

Tabela 9

Rang lista krava s najvećom proizvodnjom mlijeka na zadružnim ekonomijama u prvih 305 dana laktacije u god. 1963/64.

Red. broj	organizacija	ime krave i mb.	starost (oteljena)	laktacija	laktacija dana	dala mlijeka kg
Domaće šareno govedo (sim.)						
1.	Ekon. PZ Đelekovec	Bistra 28	1958.	3	305	5074
2.	Ekon. PZ Jankovci	Neda 45	1956.	6	305	4803
Sivo govedo (oberintaleci)						
1.	Ekon. PZ Knin	Kupa 21	1959.	2	305	3258

Tabela 10

Rezultati ispitivanja sadržine masti u mlijeku na poljopr. dobrima i kombinatima u god. 1963/64.

Pasmina	godina	za prvih 305 dana				za cijelu laktaciju				
		broj krava	prosi. mlij. kg	prosi. masti kg	prosi. masti %	broj krava	prosi. lakt. dana	prosi. mlij. kg	prosi. masti kg	prosi. masti %
simentalska	1963.	1298	3582	134,2	3,75	2861	315	3648	136,5	3,74
	1964.	1789	3957	148,5	3,75	4185	311	3891	147,9	3,80
crno-šara (frizij.)	1963.	302	3932	151,7	3,86	717	310	3863	149,6	3,87
	1964.	1118	3939	151,9	3,85	2320	314	4065	156,2	3,84
crveno-šara (Rotbunt)	1963.	135	3916	140,3	3,58	363	296	3522	127	3,61
	1964.	295	3787	135,9	3,58	705	309	3701	134,6	3,63
smeđe	1964.	160	4038	145,1	3,59	364	310	3635	131,0	3,60
sivo	1964.	3	3847	127,8	3,63	5	292	3102	115,4	3,72
jersey	1964.	57	2136	121,0	5,61	178	291	2138	118,7	5,55

Iz tabele broj 10 je uočljivo da je postotak masti kontroliranih krava na poljoprivrednim dobrima i kombinatima ostao gotovo isti zadnje dvije godine za prvih 305 dana laktacije.

Tabela 11

Rezultati ispitivanja sadržine masti u mlijeku na zadružnim ekonomijama u god. 1963/64.

Br. org. pasmina	laktacija	za prvih 305 dana				za cijelu laktaciju				
		broj krava	prosi. mlij. kg	prosi. masti kg	prosi. masti %	broj krava	lakt. dana	prosi. mlij. kg	prosi. masti kg	prosi. %
2 dom. šara	III	18	4053	152,2	3,76	20	415	4728	185,3	3,91
	IV	5	3881	150,8	3,88	7	326	3926	153,0	3,89
	V	7	3933	151,2	3,84	9	341	3923	153,5	3,91
	VI	3	4223	169,0	4,00	8	296	3693	143,1	3,87
	VII i v.	1	4378	170,0	3,88	1	330	4597	181,0	3,93
	Ø	34	4028	153,8	3,81	45	363	4255	166,3	3,90

Stočarski ogranci

U god. 1964. smanjen je broj stočarskih ogranaka, ali je cjelokupna aktivnost na uzgojno selekcijskom radu ipak nešto porasla. U općini Nova Gradiška prestali su radom stočarski ogranci. Na području komune Koprivnica formirano je 9 novih uzgajачkih organizacija.

Smanjenje broja krava u god. 1963. iznosilo je 852 ili čak 33⁰%, dok se god. 1964. u usporedbi s god. 1963. smanjio broj za svega 2. Broj podmlatka povećao se, osim kod rasplodnih junica preko 2 godine, prilično ravnomjerno u svim kategorijama.

Proizvodnja mlijeka i mlječne masti

Usporedo s povećanjem broja zaključenih laktacija porasla je i proizvodnja mlijeka, što je uočljivo iz tabele br. 12.

Tabela 12

Brojno stanje rasplodne stoke na stočarskim ograncima u god. 1964.

Br. org. pasmine	Brojno stanje stoke							
	Podmlatka							
	ženskog				muškog			
	bikova	krava	junice preko 2 god.	junice 1—2 god.	teladi i junadi do 1. g.	teladi i junadi preko 1 god.	junadi do 1 god.	ukupno
47 dom. šaro	2	1728	72	458	659	130	553	3602
1 crno-šaro	—	14	—	—	7	—	—	21
48 Ukupno:	2	1742	72	458	666	130	553	3623
Postotak (%)	0,1	48,1	1,9	12,6	18,4	3,6	15,3	100

Tabela 13

Proizvodnja mlijeka u stočarskim ograncima po zaključcima kontrole proizvodnje mlijeka

God.	laktacija	u 305 dana			u cijeloj laktaciji	
		broj krava	prosj. mlijeka kg	broj krava	prosječno dana	prosječno mlijeka kg
1963.	I—VII	575	3143	722	336	3317
1964.	I—VII	796	3386	1160	339	3544

Za prvih 305 dana povećan je broj laktacijskih zaključaka za 221, a prosječna proizvodnja mlijeka za 243 kg, dok se u cijeloj laktaciji povećao broj laktacijskih zaključaka za 438, a prosječna proizvodnja mlijeka za 227 kg po 1 kravi.

Tabela 14

Usporedni pregled proizvodnje mlijeka u stočarskim ograncima po količinama

Godina	broj krava	Proizvodnja mlijeka kg					
		do 2600	2601— 3600	3601— 4500	4501— 5500	5501— 6500	preko 6501
1963.	772	120	420	170	52	7	3
%	100	15,5	54,4	22	6,7	1	0,4
1964.	1160	118	568	352	84	28	10
%	100	10,2	49	30,3	7,2	2,4	0,9

Tabela 15

Rezultati ispitivanja sadržine masti u mlijeku kod stočarskih ogranaka u god. 1964.

laktacija	u 305 dana				za cijelu laktaciju				
	broj krava	prosj. mlij. kg	prosj. masti kg	prosj. masti %	broj krava	lakt. dana	prosj. mlij. kg	prosj. masti kg	prosj. masti %
I	59	2965	114	3,85	113	324	3024	117	3,86
II	89	3297	128	3,87	133	345	3475	136	3,92
III	82	3298	125	3,78	134	333	3479	134	3,85
IV	53	3436	129	3,75	89	324	3502	135	3,86
V	41	3734	144	3,84	63	338	3870	152	3,91
VI	44	3612	142	3,93	64	350	3764	148	3,94
VII i više	83	3616	137	3,80	124	340	3666	142	3,88
Sveuk. 29 ϕ	451	3400	130	3,83	720	336	3501	136	3,89

Najviše se povećala proizvodnja u grupi od 3601 do 4500 kg, što je i shvatljivo, jer to odgovara prosječnoj proizvodnoj sposobnosti naših domaćih goveda.

Najviše je mlijeka u god. 1964. dala krava Cica mb. 133 Stočarskog ogranka Mihaljevci iz općine Slav. Požega, koja je u VII laktaciji dala u prvih 305 dana 5764 kg mlijeka ili prosječno na dan 18,8 kg.

Prosjek % masti krava u stočarskim ograncima je nešto veći nego kod krava na polj. dobrima i kombinatima i na zadružnim ekonomijama.

D. K.

Vijesti

U Sl. listu SFRJ br. 56/1965. od 22. XII 1965. izašla je naredba o dopunama naredbe o potanjim uvjetima i postupku za ostvarivanje premije za kravlje mlijeko u god. 1965.

U naredbi o potanjim uvjetima i postupku za ostvarivanje premija za kravlje mlijeko u god. 1965. (Sl. list SFRJ br. 39/65) iza tačke 3 dodaje se nova tačka 3a, koja glasi:

»3a — Premija iz tačke 1 Odluke isplaćuje se od 15. prosinca 1965. za kravlje mlijeko slijedećeg kvaliteta (standarda):

1. da potječe od zdravih krava i da mlijeku nije ništa dodato ni oduzeto;
2. da je jednolične, neprozirne bijele do žućkasto-bijele boje i da ima svojstveni miris i okus;

3. da je dobiveno najkasnije 15 dana prije teljenja odnosno najranije 10 dana nakon teljenja.

Potvrdu o ispunjenju tih uvjeta izdaje korisnik premije.«

U tački b iza stava 3 dodaje se novi stav 4, koji glasi:

»Za mlijeko isporučeno od 15. do 31. prosinca 1965. korisnik premije dužan je zahtjevu za ostvarivanje premije priložiti 1 svoju potvrdu, potpisanu od direktora odnosno upravnika, da kravlje mlijeko odgovara kvalitetu propisanom u tački 3a ove naredbe.«

Ova naredba stupila je na snagu 23. XII 1965.

XVII INTERNACIONALNI MLEKARSKI KONGRES GODINE 1966.

Ovaj kongres održaće se u Münchenu od 4. do 8. jula god. 1966. Velika raznovrsnost u mlekarcstvu od dobijanja mleka preko prerade do potrošnje iziskuje potrebu naučnoistraživačkog rada gotovo svih disciplina nauke kao poljoprivrede, hemije, fizike, mikrobiologije, fiziologije, medicine, tehnike i ekonomije. Sliku ovog raznovrsnog naučnoistraživačkog rada najbolje nam daje skup referata koji se iznose svake četvrte godine na internacionalnim mlecarskim kongresima. O sadašnjim dostignućima u naučnoistraživačkom radu i razvoju mlekarcstva u pojedinim zemljama najbolje svedoči 700 naučnih saopštenja prijavljenih za XVII Internacionalni kongres koji se održava iduće godine. Prirodno je da se centri naučnoistraživačkog rada u mlekarcstvu nalaze tamo gde se u mlekarcstvu kroz duži period i najviše radilo. Stoga nije ni čudo što je Evropa s velikim brojem zemalja s intenzivnim mlekarcstvom zastupljena